

HANTERING AV URIN OCH KOMPOSTERING AV LATRIN

Om du väljer en torr toalettlösning finns det goda möjligheter att återföra näringsämnen till det naturliga kretsloppet samtidigt som transporter av avfallet undviks. En anmälan ska skickas in till miljöenheten om du avser att ta hand om toalettavfall på egen hand.

Urinsortering

Den största mängden näringsämnen finns i urinen som är steril, d.v.s. bakteriefri när den lämnar kroppen. Näringsämnena i urinen förekommer i en form som lätt tas upp av växtligheten.

Genom att sortera bort urin via toaletten underlättas arbetet med omhändertagande och spridning av resten av latrin. Idag finns det färdiga toaletter med urinsortering (både torra toaletter och vattenspolande) samt även tillsatser som kan användas på ett befintligt "utedass".

Eftersom urinen endast ska spridas under växtsäsongen när ett näringsupptag sker i växterna, måste uppsamlingsbehållaren ha en tillräcklig volym för att lagra urinen under höst och vinter. Räkna med ca.1 liter urin per person och dygn. Till det kommer eventuell mängd med spolvatten samtidigt som det kan bli ett avdrag om du t.ex. kissar på jobbet.

Behållaren för urinen ska vara tät och av ett åldersbeständigt material som klarar höga pH-värden. Med fördel kan behållaren grävas ner eller placeras i en källare för att hålla en låg och jämn temperatur under hela året. Urinen ska spridas nära marken och på ett sådant sätt att avgången av kväve minimeras. Det är en fördel att sprida urinen på kvällen eller vid fuktigt väder. Du behöver inte spä ut urinen vid spridning men vattna eller mylla ner urinen i jorden efteråt.

Tänk också på att inte sprida urinen i närhet av vattentäkter eller på gröda som du avser att skörda för att äta. Att gräva små gropar runt t.ex. en syrenbuske eller längst en häck för att sedan fylla dem med urin och vattna efter är ett bra och smidigt sätt att sprida urinen på. Du bör ha en yta på minst 100 m² för att sprida urin från ett fritidsboende, vid permanentboende behövs det dubbla.

Har du några frågor går det bra att höra av dig till miljöenheten. Det finns även bra information på www.avloppsguiden.se som är en nationell kunskapsbank när det gäller enskilda avlopp.

Kompostering av latrin

När det gäller fekalierna innehåller de inte lika mycket näring som urinen men har bra egenskaper som jordförbättringsmedel. Det är viktigt att hantera det fasta avfallet på rätt sätt eftersom vår avföring innehåller mikroorganismer som kan vara skadliga för både vår egen hälsa och även hälsan hos tama och vilda djur.

Till många torra toaletter följer det med behållare för kompostering. Du kan också bygga en kompost själv. En kompost med två fack på 500 liter vardera brukar räcka för en sommarstuga för en familj. Det är viktigt att komposteringsbehållaren har en tät botten så att inte lakvatten rinner ut. Behållaren ska också vara väl ventilerad och skyddad mot regn. Den bör placeras långt bort från den egna, och även eventuella grannars vattentäkter. Med fördel kan komposten placeras i skugga.

Latrin ska komposteras i minst 6 månader i den slutna behållaren och under den tiden ska ingen ny latrin tillföras. Efter påfyllning av latrin ska en täckning ske med färdig kompost eller strö. Om du inte urinsorterar är det viktigt att tillföra strömmaterial, torv, löv eller annat som suger upp fukt. Blir komposten för blöt kan det lätt uppstå problem med bl.a. lukt.

Det är också bra att plantera in lite dagmask som påskyndar nedbrytningen. Komposteringen är som mest effektiv om temperaturen ligger mellan 35° och 45°C. Efter ett halvår i slutna kompost bör latrin efterkomposteras i ytterligare minst 6 månader. Efterkomposteringen kan ske i vanlig trädgårdskompost.

För att underlätta hanteringen är det bra med utförliga instruktioner på toaletten så att alla gäster förstår hur systemet fungerar och kan använda toaletten på rätt sätt. En hink med strömmaterial och en behållare där man kan kasta bindor, trosskydd, tamponger och annat som inte bör komposteras underlättar.

Om det blir problem

Här kommer några tips om vad du kan göra om det uppstår problem vid komposteringen. Generellt gäller att det är lättare att kompostera om det inte finns någon urin med.

- **Lukt** Komposten är kanske för blöt och kompakt så att det blir syrebrist. Rör om och tillsätt strömmaterial. Ett urinsortande system minskar risken för problem.
- **Lukt av ammoniak** Det kan vara överskott på kväve. Även här minskar problemen om du sorterar bort urinen direkt. Tillsätt mer strömmaterial.
- **Myror** Komposten är för torr. Vattna försiktigt och täck med strö. Det kan också tilläggas att myror inte gillar persilja.
- **Lakvatten** Komposten är för blöt. Tillsätt strömmaterial och blanda om.

Bygg din latrinkompost själv

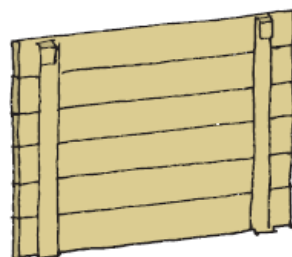
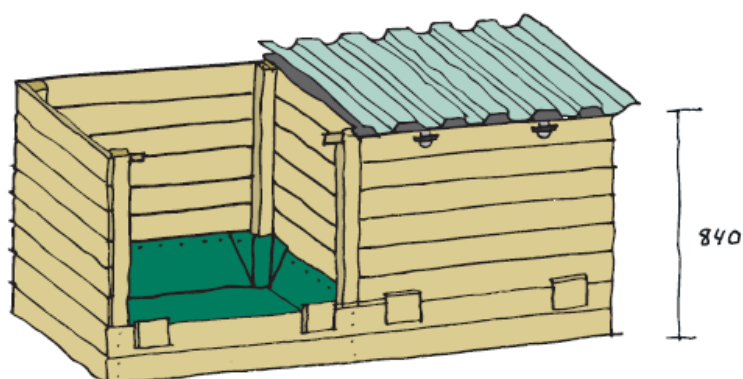
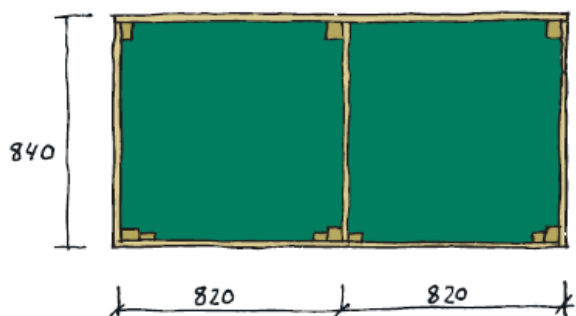
Det går bra att bygga sin egen latrinkompost. Tänk på att den måste vara tät i botten och skyddad så att inte regn och snö kommer in. Du kan antingen köpa impregnerat virke eller kanske hellre impregnera själv genom att använda "roslagsmahogny" som består av en del stubbtjära, en del kokt linolja och en del terpentin.

Det här behöver du:

- 6 hörnstolpar av 50x50 mm ohyvlat som är 840 mm långa
- Sidor, fronter och mellanvägg av 19x100 mm ohyvlat.
  - 10 st 1 600 mm långa
  - 12 st 820 mm långa
  - 24 st 800 mm långa
- Reglar till luckor och lock av 25x50 mm ohyvlat.
  - 4 st 820 mm
  - 4 st 620 mm
- Två st bitar kraftig presenning med måtten cirka 1,2x1,2 m.
- Två bitar korrugerad plåt eller plast cirka 900x900 mm vardera.
- Åtta vinkelbeslag 50x50x35 mm.
- Fyra hänglåsöverfall.
- Spik och skruv till fastsättning av beslagen.

Så här gör du:

- Jämna av marken där komposten ska stå.
- Kapa virket och impregnera det.
- Spika ihop sidorna. Bräderna ska spikas med 5 mm springor.
- Spika fast presenningarna i botten så att de räcker 20 cm upp på kanterna runt om.
- Spika ihop frontluckorna och montera deras beslag.
- Fäst reglarna till locket.
- Montera två hänglåsöverfall till varje lock för att hindra blåsten att lyfta locken.

Vid frågor kontakta:

Bygg- och miljö Sala-Heby
Tfn 0224-747 000
e-post byggmiljo@sala.se

Rev 2016-12-13